

MANIFESTUL CONSTITUTIV AL ASOCIAȚIEI INTERNAȚIONALE A MUNCITORILOR

NOTĂ INTRODUCȚIVĂ

În a doua jumătate a secolului al XIX-lea, clasa muncitoare internațională s-a afirmat tot mai activ în marele front al luptelor de eliberare socială și națională. În cadrul acestor evenimente complexe, s-au îmbogățit teoria și practica revoluționară, iar proletariatul s-a impus ca o forță înaintată, lupta sa simbolizând tendința generală a omenirii pentru progres social și național.

După înfrîngerea luptelor revoluționare din perioada 1848—1849, muncitorimea a fost silită să înfrunte o puternică ofensivă, dezlănțuită de forțele conservatoare. În numeroase țări (Franța, Germania, Imperiul austriac), organizațiile muncitorești au fost dizolvate, presa muncitorească interzisă, iar reprezentanții maselor populare au fost închiși sau nevoiți să ia drumul emigrației.

Dezvoltarea continuă a societății capitaliste a înrăutățit tot mai mult situația maselor populare, a determinat o nouă creștere a mișcării muncitorești. O trăsătură importantă a perioadei de nou avînt revoluționar (după 1860) o constituie creșterea conștiinței politice a proletariatului. Procesul răspîndirii învățăturii revoluționare și al organizării proletariatului era împiedicat de existența unui mozaic de concepție mic-burgheze, reformiste (prudhonismul, lassalleanismul, tradeunionismul).

În asemenea condiții de confuzii ideologice, care exprimau speranțele micilor producători, loviți de marea industrie capitalistă, se impunea proletariatului să se afirme organizatoric, politic și ideologic, ca o mișcare independentă. Un început de afirmare muncitorească internațională l-a constituit întemeierea Asociației Internaționale a Muncitorilor, cadru prielnic pentru eliberarea muncitorilor de concepțiile reformiste și pentru răspîndirea ideologiei revoluționare (Londra, 28 septembrie 1864).

Internaționala I, ca organizație politică a clasei muncitoare, era expresia unor condiții specifice epocii moderne; ea concretiza un anumit grad de dezvoltare a conștiinței și solidarității proletare. În octombrie 1864, Karl Marx a elaborat Manifestul constitutiv și Statutul Asociației; la 1 noiembrie 1864, în ședința plenară a Consiliului general, au fost adoptate în unanimitate aceste documente de bază ale organizației.

TEXTUL :

MANIFEST CONSTITUTIV AL ASOCIAȚIEI INTERNAȚIONALE
A MUNCITORILOR.*

...Preutindeni masele largi ale clasei muncitoare au decăzut tot mai mult, cel puțin în aceeași măsură în care clasele au urcat scara socială. Și astfel în toate țările Europei a devenit acum un adevăr evident pentru orice minte lipsită de prejudecăți și contestat numai de niște oameni, interesați să legene pe alții în iluzii deșarte, că nici perfecționarea mașinilor, nici aplicarea științei în producție, nici îmbunătățirea mijloacelor de comunicație, nici noile colonii, nici emigrările, nici deschiderea de noi piețe, nici libertatea comerțului și nici toate acestea luate la un loc nu pot înlătura mizeria maselor muncitoare, ci că, dimpotrivă, pe temeliile vicioase de astăzi orice nouă dezvoltare a forței productive a muncii trebuie să ducă inevitabil la adâncirea contrastelor sociale și la ascuțirea antagonismelor sociale. În timpul acestei „epoci ameteitoare“ de progres economic, moartea prin inanție s-a ridicat aproape la rangul unei instituții sociale în capitala imperiului britanic. În analele omenirii, această epocă este caracterizată prin efectele tot mai nefaste ale plăgii sociale, denumite criză comercială și industrială.

După eșecul revoluționar din 1848, toate organizațiile de partid și ziarele de partid ale clasei muncitoare de pe continent au fost suprimate de forța brutală, cei mai înaintați fii ai muncitorimii, cuprinși de desperare, au fugit în republica de peste Atlantic și efemerele visuri de libertate au fost risipite de o epocă de industrializare febrilă, de marasm moral și de reacțiune politică. Înfrîngerile suferite de clasa muncitoare de pe continent, la care a contribuit nu în mică măsură amestecul diplomatic al guvernului englez, atunci ca și acum în alianță frățească cu guvernul de la Petersburg, și-au extins curînd efectul contaminat și pe această parte a Canalului Mînceii. În timp ce eșecul mișcării muncitorești de pe continent a demobilizat clasa muncitoare britanică și i-a înfrînt credința în propria ei cauză, ea a restabilit încrederea în sine, oarecum zdruncinată, a landlorzilor și a magnaților finanței. Concesii deja anunțate în mod public au fost retrase cu insolență. Descoperirea de noi terenuri aurifere a dus curînd după aceea la o emigrare în masă¹, care a produs goluri ireparabile în rîndul proletarietului britanic. Alți reprezentanți ai lui, altădată mai activi, ademeniți de momeala unui serviciu mai bun și a unei salarizări momentane mai mari, au devenit niște transfugi politici. Toate încercările de a menține sau de a reorganiza mișcarea chartistă au eșuat complet; toate organele de presă ale clasei muncitoare au dispărut unul după altul din pricina indiferenței maselor; și într-adevăr, niciodată înainte clasa muncitoare engleză nu părea că se împacă atît de bine cu o stare de nulitate politică. Așadar, dacă între clasa muncitoare britanică și cea

* S-a reprodus după MARX-ENGELS, *Opere*, vol. 16, București, Editura politică, 1963, p. 9—14.

¹ Este vorba de descoperirea aurului în California (1848) și în Australia (1851).

de pe continent nu a existat o solidaritate în acțiune, în orice caz exista acum o solidaritate în înfrângere.

Și totuși, perioada dintre 1848 și 1864 nu a fost lipsită de aspecte luminoase...

După o luptă de 30 de ani, dusă cu o tenacitate admirabilă, clasa muncitoare engleză, folosind discordia momentană dintre aristocrația funciară și cea financiară, a reușit să impună legea cu privire la ziua de muncă de 10 ore. Marile avantaje fizice, morale și spirituale, care au rezultat de aici pentru muncitorii de fabrică, și pe care le găsim consemnate semestrial în rapoartele inspectorilor de fabrici, sînt acum unanim recunoscute. Majoritatea guvernelor de pe continent adoptă legea engleză cu privire la reglementarea muncii în fabrici, într-o formă mai mult sau mai puțin modificată, și chiar în Anglia parlamentul a fost nevoit an de an să lărgescă sfera ei de acțiune. Dar, abstracție făcînd de importanța ei practică, la succesul răsunător al acestei legi muncitorești a mai contribuit și un alt fapt. Burghezia prorocise și susținuse într-una, prin reprezentării dintre cei mai notorii ai științei ei..., că orice limitare prin lege a zilei de muncă va face să sune ceasul din urmă al industriei engleze, care, asemenea unui vampir, trebuie să sugă sînge omenesc, în special sînge de copil...

Lupta pentru limitarea prin lege a zilei de muncă a fost dusă cu o înverșunare cu atît mai mare, cu cît, abstracție făcînd de burghezia lacomă care intrase în panică, era vorba de fapt de marea dispută dintre dominația oarbă a legii cererii și ofertei, care stă la baza economiei politice a burgheziei, și producția socială dirijată de previziunea socială, care stă la baza economiei politice a clasei muncitoare. De aceea, legea cu privire la ziua de muncă de 10 ore n-a fost numai o mare cucerire practică; ea a însemnat victoria unui principiu. Pentru prima oară, economia politică a burgheziei a capitulat în văzul tuturor, în fața economiei politice a clasei muncitoare.

Dar o victorie și mai mare a economiei politice a muncii asupra economiei politice a proprietății urma să aibă loc. Ne referim la mișcarea cooperatistă, îndeosebi la fabricile cooperative, această operă a cîtorva „mîini“ îndrăznețe. Valoarea acestor mari experiențe sociale este de neprețuit. Muncitorii au dovedit prin fapte, și nu prin vorbe, că producția pe scară largă și potrivit progresului științei moderne poate avea loc fără existența unei clase de patroni care folosește o clasă de „mîini“, că pentru a da roade nu este necesar ca mijloacele de muncă să fie monopolizate, ca mijloc de dominație asupra muncitorului și de exploatare a lui, că munca salariată, întocmai ca și munca sclavului, ca și munca iobagului, nu este decît o formă socială trecătoare și inferioară, menită să dispară în fața muncii asociate, prestate de bunăvoie, cu însuflețire și bucurie...

În același timp, experiența perioadei dintre 1848 și 1864 a dovedit în mod neîndoielnic că, oricît de excelentă ar fi în principiu și oricît de folositoare în practică, munca cooperatistă, dacă e limitată la cercul îngust al încercărilor sporadice ale unor muncitori izolați, nu va fi în stare să oprească creșterea în progresie geometrică a monopolului, să elibereze masele și nici măcar să ușureze simțitor povara mizeriei lor. Tocmai acesta este, poate, motivul pentru care diferiți lorzi onorabili, flecari filantropi burghezi și cîțiva economiști pedanți cochetează acum cu același sistem

cooperatist pe care mai înainte încercaseră să-l înăbușe în germen, pe care-l zeflemisiseră ca utopie a visătorilor și-l înfieraseră ca erezie a socialiștilor. Pentru a elibera masele muncitoare, sistemul cooperatist trebuie dezvoltat pe scară națională și, prin urmare, cu mijloacele naționale. Dar magnații funciari și magnații capitalului vor folosi întotdeauna privilegiile lor politice pentru apărarea și eternizarea monopolurilor lor economice. Ei nu numai că nu vor sprijini cauza eliberării muncii, dar, dimpotrivă, vor continua să-i pună în cale tot felul de piedici...

De aceea, cucerirea puterii politice a devenit prima datorie a clasei muncitoare. Se pare că ea a înțeles acest lucru, căci în Anglia, Franța, Germania și Italia se văd semnele unei renașterii simultane și au loc încercări simultane, în vederea reorganizării partidului muncitoresc. Muncitorii posedă unul din elementele succesului: numărul. Dar numărul este hotărâtor numai atunci când masa este organizată și acționează în cunoștință de cauză. Experiența trecută a arătat că desconsiderarea alianței frățești, care trebuie să-i unească pe muncitori și să-i stimuleze să fie strâns uniți în lupta lor de eliberare, este întotdeauna pedepsită prin zădărnicierea tuturor eforturilor lor desperate. Recunoașterea acestui fapt a îndemnat pe muncitorii din diferite țări, prezenți la 28 septembrie 1864 la adunarea publică ținută la St. Martin's Hall din Londra, să înființeze Asociația Internațională.

Și o altă convingere însușește această adunare.

Dacă eliberarea clasei muncitoare reclamă colaborarea frățească a muncitorilor, cum își vor putea ei îndeplini această măreață misiune în condițiile unei politici externe care, urmărind scopuri criminale, mizează pe prejudecățile naționale, varsă singele și risipește averea poporului în războaie de jaf? Nu înțelepciunea claselor dominante, ci rezistența eroică a clasei muncitoare din Anglia împotriva nebuliei lor criminale a ferit apusul Europei de o rușinoasă cruciadă transatlantică pentru eternizarea și răspîndirea sclaviei. Aprobarea nerușinată, simpatia fărnicească sau nepăsarea idioată, cu care clasele de sus din Europa au privit cucerirea fortăreței muntoase a Caucazului de către Rusia și asasinarea eroicei Polonii, monstruoasele abuzuri, care nu întâmpină nici o împotrivire, ale acestei puteri barbare, al cărei cap este la Petersburg și a cărei mână trage sforile în fiecare cabinet din Europa, au învățat clasele muncitoare că au datoria să pătrundă secretele politicii internaționale, să supravegheze activitatea diplomatică a guvernelor și, la nevoie, să acționeze împotriva lor; în cazul când nu sînt în stare să preîntîmpine această activitate, să se unească pentru a le demasca simultan și să facă așa fel încît legile simple ale moralei și echității, care trebuie să reglementeze relațiile dintre persoanele particulare, să devină legi supreme în relațiile dintre națiuni.

Lupta pentru o asemenea politică externă face parte din lupta generală pentru eliberarea clasei muncitoare.

Proletari din toate țările uniți-vă!

Comentariu istoric

Elaborarea Manifestului constitutiv a prezentat dificultăți, datorită dezvoltării diferite în care se găseau țările și implicit proletariatul, pre-

cum și eterogenității concepțiilor ce se manifestau în cadrul mișcării muncitorești. Cu toate aceste greutăți, autorul a reușit să expună clar și partinic : a) contradicțiile orînduirii burgheze ; b) sarcinile și mijloacele luptei clasei muncitoare pentru lichidarea exploatării și c) necesitatea luptei muncitorilor pentru menținerea păcii și înlăturarea războaielor de cotropire.

a) Pornind de la analiza contradicțiilor dintre exploatați și exploata-tori, Marx subliniază că progresul societății capitaliste nu poate înlătura mizeria maselor producătoare. Toate progresele științei, alături de falsele afirmații ale ideologiei burgheze, consolidează exploatarea și accentuează pau-perizarea maselor muncitoare.

b) Experiența a dovedit că mișcarea cooperatistă (munca asociată) poate aduce rezultatele scontate de muncitori, numai prin organizarea ei pe scară națională și „fără existența unei clase de patroni“. De aici rezultă și sarcina clasei muncitoare, de a se organiza în mod conștient într-un partid muncitoresc, care să conducă lupta pentru cucerirea puterii politice. Lipsa de unitate frățească a muncitorilor întotdeauna a zădărnicit victoria lupte-lor de emancipare.

c) Acordînd o atenție majoră relațiilor dintre state, Manifestul adre-sează un apel muncitorimii internaționale, arătîndu-i că trebuie să cu-noască politica externă a guvernelor și, la nevoie, să facă totul pentru de-mascarea și înlăturarea „războaielor de jaf“. Astfel, Manifestul fundamen-tează politica de pace și colaborare între popoare, cheamă clasa muncitoare la luptă unită pentru coexistență pașnică între state.

Sintetizînd magistral întreaga experiență de luptă a clasei muncitoare, K. Marx a dezvoltat ideile teoriei revoluționare, dîndu-le un plus de va-loare politică și de eficiență practică după publicarea *Manifestului Partidului Comunist*, document în care fundamentase principiile de bază ale ideo-logiei proletare, principii care în esență își păstrează valabilitatea teoretică și practică.

Proiectînd firesc în contemporaneitate evenimentele epocii moderne avem datoria să menționăm că astăzi, partidele comuniste și muncitorești fiind maturizate și avînd o experiență bogată, nu mai este nici necesar și nici posibil un centru internațional al mișcării muncitorești. Schimbul de opinii se realizează prin discuții bilaterale între reprezentanții partidelor, cu prilejul unor consfătuiri regionale sau internaționale. Exemplificarea acestor afirmații o facem prin folosirea celor mai recente documente, elabo-rate de conducerea Partidului Comunist Român, folosind în același scop și materialele publicate în „Anale de istorie“, „Era socialistă“, „Scînteia“ sau presa locală.

Sugestii metodice

Potrivit prevederilor din programele și manualele școlare (ediția 1979), mișcarea muncitorească internațională din epoca modernă se predă elevilor din clasele a VII-a („Istoria universală modernă și contemporană“) și a XII-a („Probleme fundamentale ale istoriei lumii moderne și contemporane“). Noi am integrat unele noțiuni de mișcare muncitorească internațională și în

tematica „Istoriei moderne a României“ (pentru clasa a IX-a) la lecțiile „Începuturile și dezvoltarea mișcării muncitorești și socialiste“. Cu acest prilej, ținând seama de conținutul lecțiilor, am citit și comentat (cu ajutorul elevilor) fragmente din *Manifestul Partidului Comunist* și *Manifestul Constitutiv al Asociației Internaționale a Muncitorilor*. Adevărul, că mișcarea muncitorească din România este parte integrantă a mișcării proletariatului internațional, l-am exemplificat și prin citarea unor organe de presă, de pe ambele versante ale Carpaților, care s-au manifestat, cu simpatie sau solidaritate, față de lupta muncitorilor de pretutindeni; dintre aceste publicații am amintit: „Trompeta Carpaților“, „Gazeta Transilvaniei“, „Familia“, „Presa“, „Telegraful“ și „Lumea nouă“.

În privința momentului din lecție, când se citesc și comentează textele selecționate din timp, opiniile sînt împărțite. Astfel, când tematica documentului are o importanță majoră pentru întreaga lecție, noi credem că putem începe cu citirea și discutarea lui; dacă însă izvorul istoric scris lărgeste și aprofundează numai un aspect al subiectului predat, nu este greșit dacă-l utilizăm la momentul potrivit sau chiar în partea finală a lecției.

Din textul reprodus mai sus, fiecare coleg poate stabili acele fragmente care i se par potrivite a fi întrebuițate în lecție (a se vedea mai ales ultimele aliniate).

BIBLIOGRAFIE

- K. Marx și Fr. Engels, *Opere*, vol. 16, București, Editura politică, 1963, p. 9—14; Marx-Engels, *Manifestul Partidului Comunist*, București, Editura politică, 1959, p. 3—44, 73—95; *Documente privind începuturile mișcării muncitorești și socialiste din România 1821—1878*, București, Editura politică, 1971, p. 20—21; *Presa muncitorească și socialistă din România*, vol. I, Partea I. 1865—1889, București, Editura politică, 1964, p. V—XIX; *Culegere de texte pentru istoria Universală, epoca modernă*, vol. II 1848—1918, București, Editura didactică și pedagogică, 1974, p. 255—258; Alexandru Vianu, *Internaționala I*, București, Editura științifică, 1964, p. 46—51; Agustin Deac, *Internaționala întâi și România*, București, Editura politică, 1964, p. 9—11, 35—113; „Anale de istorie“, XXV, 3, 1979, p. 102—121.

PAUL GRIGORIU